

HRVATSKI VOJNIK

Broj 157. Godina IV. 12. listopada 2007. www.hrvatski-vojn timer.hr

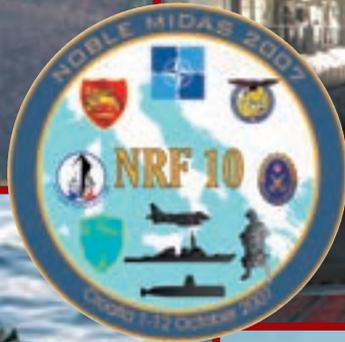
CIJENA 7 KN

€ 2,10 • CAD 3,00 • AUD 3,30 • USA 2,00 • CHF 3,50 • SLO € 1,79; SIT 430,00 • SEK 17,00 • NOK 17,00 • DKK 15,50 • GBP 1,30

Noble Midas 07

Nakladnik:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović

(zeljko.stipanovic@morh.hr)

Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić

(vpintar@morh.hr)

Zamjenik glavnog urednika za Internet:

Toma Vlašić (toma.vlastic@morh.hr)

Izvršni urednik: Mario Galić

(mario.galic@morh.hr)

Urednici i novinari: Marija Alvir,

(marija.alvir@morh.hr), Leida Parlov,

Domagoj Vlahović

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Davor Kirin, Dubravko Kovač

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)

(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Predrag Belušić, Damir Bebek

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morh.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo

tel: 3784-937

Lektori: Gordana Jelavić, Jasenka Pešak

Marketing i financije: Igor Vitanović

tel: 3786-348;

fax: 3784-322

Pretpлата:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb

(za: Služba za odnose s javnošću i informira-

nje), devizni račun u Zagrebačkoj banci

30101-620-2500-3281060.

Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.,

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:

Služba za odnose s javnošću i informiranje),

žiroračun 2360000-1101321302 poziv na broj

165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pret-

platnike da nakon uplate kopiju uplatnice

pošalju na adresu TISAK trgovačko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.

Tisak:

Tiskara Varteks d.o.o.,

Zagrebačka 94, 42000 Varaždin

Naslov uredništva:

MORH

Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.

252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

http://www.hrvatski-vojn timer.hr

E-mail: hrvojn timer@morh.hr

Naklada: 5800 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara

(EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.

Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2007.

Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH

IZ SADRŽAJA

Posjet zapovjednom brodu vježbe Noble Midas

"Sve što sam čuo o našoj komponenti je najbolje i možemo biti vrlo zadovoljni onim što je Hrvatska vojska učinila", kazao je predsjednik Stjepan Mesić. Ministar Rončević istaknuo je: "NATO nas doživljava kao zemlju partnera i saveznika, i sve što se odnosi na vježbu odvija se prema planu..."

Strana 4

Komodor Alain Hinden, zapovjednik NATO NRF 10 snaga koje sudjeluju u vježbi Noble Midas 2007

U sklopu vježbe Noble Midas 07 novinari BBC-a i Hrvatskog vojnika posjetili su zapovjedni brod vježbe - francuski Tonnerre. Osim za razgledavanje zapovjednog broda, tijekom kojega su se Francuzi pokazali vrlo dobrim i susretljivim domaćinima, vrijeme provedeno na Tonnerru iskoristili smo i za kratki razgovor s komodorom Alainom Hindenom, zapovjednikom NATO NRF 10 snaga...

Strana 8

15. vojno-redarstveno hodočašće u Mariju Bisticu

Nismo kao mnogi molili samo kad nam je trebalo, nego dolazimo opet i opet ne samo zahvaliti što smo uspjeli postići svoju slobodu nego moliti Nebesku Majku da i dalje svojom milošću i providnošću vodi naš narod...

Strana 12

Osprey ide u rat

Nakon odgoda, tehničkih problema i nesreća zajednički Bellov i Boeingov tiltrotor V-22 Osprey konačno je spreman za svoju operativnu uporabu

Strana 22

Posjet zapovjednom brodu vježbe Noble Midas i press konferencija u pb Lora

Privilegij i povjeren ali i test naše sp

“Sve što sam čuo o našoj komponenti je najbolje i možemo biti vrlo zadovoljni onim što nju je “NATO nas doživljava kao zemlju partnera i saveznika, a sve što se odnosi na vježnosti i kompatibilnosti s NATO vojskama. Za

Vesna PINTARIĆ, Marija ALVIR
snimili Tomislav BRANDT, Davor KIRIN, Željko STIPANOVIĆ

Petog dana vojne vježbe Noble Midas ∇ zapovjedni brod vježbe Tonnerre posjetili su predsjednik RH i vrhovni zapovjednik OSRH Stjepan Mesić u pratnji ministra obrane Berislava Rončevića, načelnika Glavnog stožera OSRH generala zbora Josipa Lucića, njegovog zamjenika general pukovnika Slavka Barića, zapovjednika HRM-a komandora Ante Urlića i ostalih visokih dužnosnika.

Na zapovjednom brodu visoke goste pozdravio je i uvodno im se obratio viceadmiral Robert Cessaretti, zapovjednik pomorskih snaga, istaknuvši tom prigodom važnost vježbe i lokacije njezina održavanja ovdje u Hrvatskoj, zemlji, kako je rekao, članici Partnerstva za mir i zemlji koja čvrsto stupa prema članstvu u NATO-u. “Vi ste jasno pokazali sposobnost planiranja i provođenja ovako važne vježbe. Ovo je velik pothvat, a ja sam vrlo impresioniran potporom koju smo dobili od OSRH, posebice Hrvatske ratne mornarice, kako bi se ova vježba izvela. Uvjeren sam da će biti uspješna”, kazao je viceadmiral. Visoke uzvanike potom je pozdravio zapovjednik grupe francuskih brodova komandor Alain Hinden, pa im je održana kratka prezentacija o vježbi, ujedno najvažnijoj NATO vježbi u 2007. godini, a potom su obišli za-

■ Visoki hrvatski dužnosnici u obilasku zapovjednog broda Tonnerre

je Hrvatskoj vojsci, remnosti za NATO

je Hrvatska vojska učinila“, kazao je predsjednik Stjepan Mesić. Ministar Rončević istaknuo je da se prema planu odvija. Ona je poseban test organizacijskih sposobnosti, interoperabilnosti i kompatibilnosti s NATO vojskama. Za sve pokazano dobivamo vrlo dobre ocjene“

povjedni brod, imali prigodu vidjeti kratki program na sletnoj palubi i obični brodsko operativno sjedište te brodske bolnicu.

U pomorskoj bazi Lora potom je održana konferencija za novinare, na kojoj su o vježbi govorili predsjednik Stjepan Mesić, ministar Berislav Rončević i general zbor Josip Lucić. Predsjednik je posebno istaknuo privilegij koji je dan Hrvatskoj vojsci i Hrvatskoj ratnoj mornarici da sudjeluju u ovako velikoj vježbi, kao i povjerenje našoj vojsci da može organizirati i ravnopravno sudjelovati u njoj. “Sve što sam čuo o našoj komponenti je najbolje i možemo biti vrlo zadovoljni onim što je Hrvatska vojska učinila“, kazao je predsjednik Mesić.

Ministar Rončević je napomenuo kako su u provođenju te velike NATO vježbe sudjelovala sva tijela državne uprave i dala svoj doprinos njezinoj pripremi jer u NATO ne ulazi samo vojska nego država u cjelini, pa je istaknuo svoje zadovoljstvo što su uspješno usklađeni svi elementi. “NATO nas doživljava kao zemlju partnera i zemlju saveznika, i sve što se odnosi na vježbu odvija se prema planu. Ona je poseban test organizacijskih sposobnosti, interoperabilnosti i kompatibilnosti s NATO vojskama. Za sve pokazano dobivamo vrlo dobre ocjene“, istaknuo je ministar. Pojasnio je i kako je za vježbu utrošeno oko 7,5 milijuna kuna te kako će 80 posto sredstava biti

vraćeno sredstvima Varšavske inicijative. Uz to, hrvatske tvrtke s predstavnicima oružanih snaga NATO zemalja ugovorile su više od 10 milijuna kuna poslova.

General Lucić napomenuo je kako kroz vježbu možemo promatrati dostignuti stupanj pripremljenosti Oružanih snaga i istaknuo kako je ocjena partnera dosad održanih segmenata vježbe - uspješan. Izrazio je i očekivanje kako će rezultati vježbe pridonijeti ukupnoj procjeni hrvatskih Oružanih snaga za ulazak u NATO.

Visoki državni i vojni dužnosnici potom su se uputili prema poligonu OSRH Eugen Kvaternik na Slunju gdje je izvedena pokazna vježba NATO-ovih snaga koje sudjeluju u vježbi.

■ Na konferenciji za novinare predsjednik Mesić je posebno istaknuo privilegij koji je dan Hrvatskoj vojsci i Hrvatskoj ratnoj mornarici da sudjeluju u ovako velikoj vježbi, kao i povjerenje našoj vojsci da može organizirati i ravnopravno sudjelovati u njoj

■ *Predsjednik Mesić u pratnji general pukovnika Mladena Kruljca u obilasku postrojbi na slunjskom poligonu*

Spremni za NATO

U ulozi domaćina na vojnom poligonu visoke dužnosnike pozdravio je zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general pukovnik Mladen Kruljac, istaknuvši da je za HKoV vježba svojevrsan test spremnosti u koordinaciji s NATO-ovim snagama i ujedno neprocjenjivo iskustvo koje će im koristiti u budućim međunarodnim aktivnostima.

O dijelu vježbe koja se od 1. listopada odvija na slunjskom poligonu govorio je satnik Branko Tićac, poligon je predstavio bojnik Zoran Lipošćak, zapovjednik 1. hrvatskog mentorskog tima za vezu u misiji ISAF, a kroz scenarij vježbe koju su imali prilike vidjeti toga dana uzvanike i goste vodio je kapetan fregate Valter Guerisi, zapovjednik pukovnije talijanskog mornaričkog pješništva.

Nakon pokazne vježbe najviši su uzvanici u izjavama za medije iskazali svoje dojmove.

"Ovo je prije svega prilika za nas da utvrdimo svoja znanja i vještine te da ih usporedimo s onima s kojima smo kompatibilni, a to je NATO savez", rekao je predsjednik Mesić, istaknuvši da je održavanje takve vježbe

u Hrvatskoj privilegij za nas. Osvrćući se na pohvale koje su drugi sudionici i promatrači vježbe uputili našim Oružanim snagama, zaključio je kako je to još jedan pokazatelj da je Hrvatska spremna za NATO. Zadovoljstvo sudjelovanjem naših vojnika u vježbi Noble Midas 07 izrazio je i ministar Rončević, zaključivši kako su "rame uz rame s pripadnicima prestižnih vojski NATO zemalja". Istaknuo je i vrlo visoke ocjene upućene našim vojnicima koji sudjeluju u toj najvećoj NATO-ovoj vježbi održanoj na hrvatskom tlu, kako u njezinoj provedbi tako i u organizaciji, u koju su uključena gotovo sva tijela državne uprave. "Za nas u Ministarstvu obrane ova je vježba potvrda naše spremnosti, ne samo usvajanja standardnih operativnih postupaka nego i organizacijskih sposobnosti", izjavio je Rončević, izrazivši uvjerenje da će Hrvatska i taj ispit uspješno položiti te da će u travnju iduće godine u Bukureštu dobiti pozivnicu za NATO. Jednako optimističan u tom pogledu bio je i general Lucić, istaknuvši još jednom da su Oružane snage spremne za NATO. "Profesionalne oružane snage postavljaju dosta visoke kriterije za svoje pripadnike, no naši su vojnici visoko motivirani i prihvaćaju nove izazove", izjavio je i istaknuo kompatibilnost OSRH-a s NATO-ovim snagama, kako u ovoj vježbi tako i u misiji ISAF. ■

■ Zajedničko uvjerenje svih koji su pratili vježbu bilo je da Hrvatska vojska može rame uz rame s pripadnicima prestižnih vojski NATO zemalja

Komodor Alain Hinden, zapovjednik NATO NRF 10 snaga koje sudjeluju u vježbi Noble Midas 2007

Na istoj ste razini kao i NATO snage

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

U sklopu vježbe Noble Midas 07 novinari BBC-a i Hrvatskog vojnika posjetili su 7. listopada zapovjedni brod vježbe - francuski Tonnerre. Osim za razgledavanje zapovjednog broda, tijekom kojega su se Francuzi pokazali vrlo dobrim i susretljivim domaćinima, vrijeme provedeno na Tonneru iskoristili smo i za kratki razgovor s komodom Alaihom Hindenom, zapovjednikom NATO NRF 10 snaga koje sudjeluju u najvažnijoj NATO vježbi u ovoj godini. Kao što je poznato, NRF snage imaju šest mjeseci pripreme, nakon čega slijedi šest mjeseci pune borbene spremnosti. Kad je o NRF 10 snagama riječ, njihovo pripremno razdoblje je od srpnja ove do siječnja 2008. godine, kad počinje razdoblje pune borbene spremnosti, što znači da će se moći uputiti u bilo koju misiju u bilo kojem dijelu svijeta. U razgovoru s komodom Hindenom najviše nas je zanimalo kako ocjenjuju sudjelovanje hrvatskih Oružanih snaga i uopće hrvatski angažman u vježbi Noble Midas 07.

Koje su specifičnosti i značenje vježbe Noble Midas 07?

Jedna od specifičnosti vježbe je što se ona prvi put održava u zemlji koja nije članica NATO-a. Hrvatska svoju ulogu u vježbi odrađuje vrlo dobro, posebice kad se uzme u obzir činjenica da je riječ o izrazito velikoj vježbi. Noble Midas 07 je stvarna vježba, koja je i za nas izrazito velika, zahtjeva i izazovna. Istaknuo bih da su pripreme za vježbu trajale šest mjeseci, a

Oružane snage Republike Hrvatske tijekom pripremnog razdoblja, kao i sada kad se vježba provodi, daju nam punu potporu.

Jeste li zadovoljni angažmanom Hrvatske u vježbi i kako ocjenjujete njezinu važnost u našem približavanju NATO savezu?

Mislim da je ovo vrlo važna vježba za vas. Hrvatska radi doista izvrstan posao. Kao što znate, u vježbi sudjeluje 40 brodova, 50 aviona, šest podmornica i 9 000 ljudi koji će zajedno raditi dva tjedna. Svima njima Hrvatska je pružila domaćinstvo i osigurala nesmetano održavanje vježbe na kopnu, moru i u zraku. To je izrazito zahtjevna zadaća, a Hrvatska je vrlo dobro odrađuje.

Na temelju onoga što ste do sada vidjeli, kako biste ocijenili interoperabilnost i kompatibilnost hrvatskih snaga koje sudjeluju u vježbi i snaga NATO-a?

Interoperabilnost je jedan od četiriju ciljeva svih zemalja koje sudjeluju u vježbi, a ne samo Hrvatske. Uloga NATO-a je integrirati sve snage, odnosno u zajedničkom djelovanju svi primjenjuju iste procedure. Kad je o Hrvatskoj riječ, mogu reći da ste vi na istoj razini kao i NATO snage. To se vidi svakim danom i to nam

uvek olakšava izvođenje vježbe. Vjerujem da će tako ostati i do kraja.

Ima li scenarij vježbe bilo kakvih dodirnih točaka s nekim stvarnim situacijama u svijetu?

Ne. Vježba se provodi po izmišljenom scenariju koji ni u jednom svom dijelu nema nikakvih dodirnih točaka sa stvarnim događajima bilo gdje u svijetu. On je izrađen samo za Noble Midas 07 i u cijelosti je u potpori obučnih ciljeva vježbe.

Možete li nam nešto više reći o karakteristikama područja na kojem se vježba provodi. Je li pogodno za održavanje takve vježbe?

Zbog raznolikih geografskih i hidrografskih uvjeta područje na kojem se vježba provodi pogodno je za simuliranje različitih taktičkih uvjeta, kao i različite dubine mora za uvježbavanje podmorničara i podmornica. Zapravo, riječ je o izazovnom okruženju za uvježbavanje različitih taktičkih scenarija.

Jeste li zadovoljni dosadašnjim tijekom vježbe i očekujete li da će ona i u drugom dijelu biti uspješna?

Upravo je završen prvi dio vježbe. Mislim da su do sada svi zadovoljni. Na održanom sastanku prošli smo sve naučene lekcije iz prvog dijela vježbe koji je uključivao okupljanje snaga. U sklopu njega provedeno je i nekoliko manjih vježbi upravo sa svrhom okupljanja snaga. Drugi dio vježbe će biti praktičniji i u sklopu njega će se provesti jedna veća vježba. ■

Obilježen Dan neovisnosti

Polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća kod središnjih spomenika diljem zemlje 8. listopada obilježen je Dan neovisnosti RH, a tim je povodom održana i svečana saborska sjednica na kojoj je bio državni vrh, članovi Vlade i stranačka izaslanstva, predstavnici sudbene vlasti i vjerskih zajednica te diplomatskog zbora.

Najviši državni dužnosnici i izaslanstva Oružanih snaga, Ravnateljstva policije i Grada Zagreba odala su počast žrtvama Domovinskog rata kod spomen-obilježja Glas hrvatske žrtve - Zid boli i kod središnjeg križa u Aleji poginulih hrvatskih branitelja na zagrebačkom groblju Mirogoj te kod zajedničke grobnice neidentificiranih žrtava iz Domovinskog rata na Krematoriju, a vijence su položili i na grobu prvog predsjednika Hrvatske Franje Tuđmana. Prisjećajući se toga dana iz 1991. godine, kad je Sabor do-

snimio Tomislav BRANDT

nio povijesnu odluku o raskidu svih državno-pravnih veza s bivšom SFRJ, te vremena stradanja i patnji koja su uslijedila, predsjednici Republike, Sabora i Vlade u svojim su se izjavama uglavnom osvrnuli na sramotnu hašku presudu tzv. "vukovarskoj trojci", izrazivši još jednom nezadovoljstvo zbog te nepravde.

M.A.

snimio Davor KIRIN

Izaslanstvo Ministarstva obrane Savezne Republike Njemačke, predvođeno parlamentarnim državnim tajnikom Christianom Schmidtom, boravilo je 3. listopada u Zagrebu, gdje ih je među ostalima primio ministar obrane Berislav Rončević sa suradnicima.

Tijekom sastanka održanog u MORH-u razgovaralo se o pristupanju Hrvatske NATO-u te o suradnji njemačkih i hrvatskih oružanih snaga, posebice u mirovnoj misiji ISAF, kao i o vojno-tehničkoj suradnji koja se odvija prema ranije potpisanom sporazumu. Ministar Rončević zahvalio je na potpori Njemačke Hrvatskoj koja, kako je istaknuo, traje od osamostaljenja, a čelnik njemačkog izaslanstva Schmidt iskazao je namjeru njemačke savezne vlade da i ubuduće podupire Hrvatsku, ponajprije u

Afganistanu i iskazanoj spremnosti za povećanjem hrvatskih snaga u misiji ISAF. Obostrano je izraženo zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom koja je ocijenjena izvrsnom, a najavljeni su daljnji dogovori u tom smjeru.

Tijekom boravka u Zagrebu njemački parlamentarni državni tajnik posjetio je i Ratnu školu OSRH-a "Ban Josip Jelačić", gdje su ga primili

Posjet izaslanstva njemačkog Ministarstva obrane

Njemačka potpora Hrvatskoj

ostvarenju punopravnog članstva u NATO-u koje, napomenuo je, smatra nužnim i neupitnim. Ujedno je zahvalio na dosadašnjem angažmanu OSRH-a u

zapovjednik Škole general bojnik Jozo Miličević i čelnik Hrvatskoga vojnog učilišta general bojnik Mirko Šundov. Polaznicima Škole održao je predavanje o njemačkoj sigurnosnoj politici nakon ujedinjenja.

Njemačko izaslanstvo susrelo se i s hrvatskim premijerom Ivom Sanaderom i ministrom kulture Božom Biškupićem, a u povodu Dana njemačkog ujedinjenja održan je svečani prijam kojemu je nazočio i ministar Rončević.

Marija ALVRIN

snimio Davor KIRIN

Obilježena dvanaesta godišnjica pogibije Andrije Matijaša Pauka

snimila Leida PARLOV

Polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća te komemoracijom na grobu general bojnika Andrije Matijaša Pauka na groblju Gospe od Anđela u Pozorcu nedaleko od Marine 9. listopada obilježena je dvanaesta godišnjica njegove pogibije.

Uz članove obitelji legendarnom su pripadniku 4. gbr između ostalih počast odali izaslanstvo MO-a i OS-a koje je predvodio državni tajnik MORH-a Mate Raboteg, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 4. gbr i izaslanstvo lokalne vlasti i braniteljskih udruga.

General Andrija Matijaš Pauk odigrao je veliku ulogu u stvaranju i ustrojavanju 4. gbr s kojom je sudjelovao u svim njezinim akcijama. Život je izgubio u akciji Južni potez u Mrkonjić Gradu. Njegovi suborci ga pamte kao čovjeka koji je volio svoju domovinu, ratnika, ali iznad svega kao prijatelja koji je brinuo o svojim suborcima, invalidima i obiteljima poginulih branitelja, koji je u najtežim trenucima iz sebe i iz drugih uvijek uspijeva izvući

maksimum. Legendarni Pauk je još za života slavljen kao junak i to, kako je rekao državni tajnik MORH-a Mate Raboteg, ponajprije zbog svoje samozatajnosti i skromnosti, ali istodobno i nepokolebljivosti i profesionalizma, a podsjećanje na njegovu pogibiju i danas je jednako bolno kao i prije 12 godina.

“Ratni put pokojnog Andrije Matijaša nezaobilazni je dio priče o domoljublju i predanosti idealima, o jedinstvu naših ljudi i hrabrosti jedne generacije koja je ostvarila vjekovni san naših predaka”, kazao je državni tajnik MORH-a.

Istaknuo je i kako je legendarni Pauk kao vojnika rastao zajedno sa svojom 4. brigadom i njezinim vitezovima koji su “nošeni domoljubljem i entuzijazmom gradili 4. gbr kao najvjerniji izraz slobodarskih tradicija naroda južne Hrvatske”, pa je pozvao da se očuva tradicija 4. gbr i pronađe način za afirmiranje i jačanje udruge dragovoljaca i veterana 4. gbr. Istaknuvši kako je ustrajnost u dokazivanju istine o Domovinskom ratu i borba protiv zaborava najbolji način da se odužimo svim hrvatskim braniteljima i njihovim obiteljima, Raboteg je spomenuo i nužnost prenošenja istine o Domovinskom ratu mladima, tako da to bude sastavni dio njihova odgoja i obrazovanja, razvijajući kod njih osjećaj nacionalnog ponosa i dostojanstva.

Sjećanje na legendarnog Pauka oživio je i Zoran Komar, pomoćnik ministrice obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti koji je između ostaloga kazao kako je Matijaš bio “dobri duh brigade koji je svoj život položio u osvit slobode”.

U spomen na generala Andriju Matijaša Pauka služena je i misa koju je predvodio don Filip Rodić. U prigodnoj homiliji, don Rodić je kazao kako trebamo obilježavati dan pogibije Andrije Matijaša Pauka te cijeniti i čuvati dostojanstvo onih koji su dali živote i borili se za jedinu i svetu domovinu Hrvatsku.

Leida PARLOV

“Crophila '07“ u Galeriji “Zvonimir“

U prigodi Dana neovisnosti Republike Hrvatske u MORH-ovoj Galeriji “Zvonimir“ 4. listopada je svečano otvorena jubilara filatelistička izložba “Crophila '07“.

Za organizaciju tog najvažnijeg ovogodišnjeg filatelističkog događaja pobrinuli su se MORH i Hrvatsko filatelističko društvo, a održava se pod visokim pokroviteljstvom predsjednika RH Stjepana Mesića.

“Crophila '07“ jubilara je jer se njome obilježava 100. obljetnica Prve hrvatske filatelističke izložbe HFD-a iz 1907. godine, a zanimljivo je da Društvo (koje nikad u povijesti nije mijenjalo ime) ove godine slavi svoj 111. rođendan.

Izložbu koja obiluje velikim brojem izložaka, među kojima ima itekako vrijednih maraka, svečano je otvorila predsjednica Gradske skupštine Grada Zagreba Tatjana Holjevac, a otvaranju su nazočili i predstavnici drugih državnih i gradskih tijela, kao i Hrvatskog filatelističkog društva te Hrvatske pošte.

Izložba se može razgledati još na dan izlaska ovog broja Hrvatskog vojnika (12. listopada) od 11 do 18 sati i, zaključno, 13. listopada od 10 do 12 sati.

snimila D. KIRIN

D.V.

Nova elektronička oprema za vozila

Hrvatski promatrači dobili su priliku isprobati elektronički uređaj ISAF Force Tracking System koji je instaliran u vojno-policajska vozila radi praćenja kretanja ljudi pri njihovom izlasku i lakšeg nadzora njihovih trenutačnih pozicija. Kao i kod svakog uvođenja nove tehnologije, bilo je potrebno educirati ljude, za što se pobrinuo satnik Robert Poljak, koji obnaša dužnost časnika za komunikacijsko-informacijske sustave...

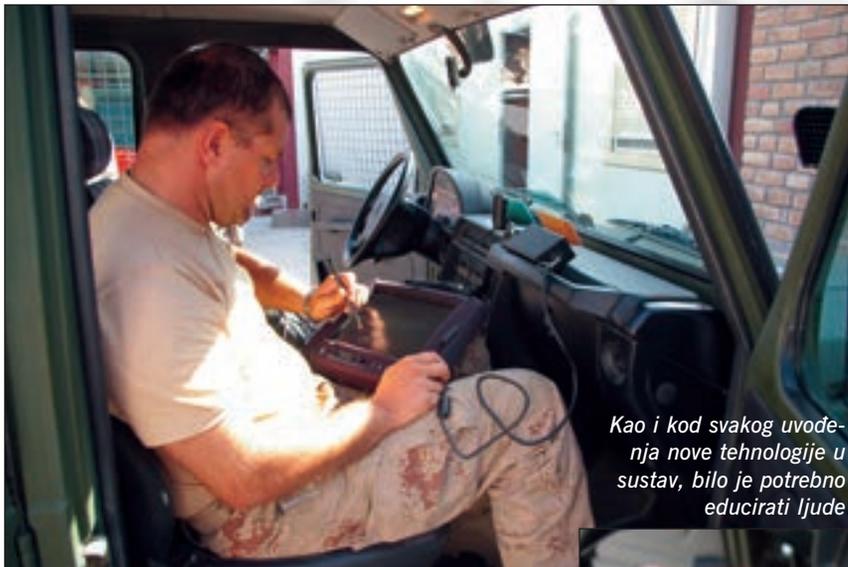
Iz Afganistana Mario KARAČIĆ

Napredovanjem moderne tehnologije u vojnom životu i hrvatski promatrači dobili su priliku isprobati elektronički uređaj ISAF Force Tracking System koji je instaliran u vojno-policajska vozila radi praćenja kretanja ljudi pri njihovom izlasku i lakšeg nadzora njihovih trenutačnih pozicija preko pet i više sateli-

vanja policajaca u pratnji VIP osoba na širem području Kabula. Pokazao se vrlo praktičnom napravom koju bi u budućnosti trebalo ugraditi u sva hrvatska vozila, bez obzira na vrstu misije i zemlju u kojoj se odvija.

Osim toga satnik Poljak je, uz sve svoje redovite zadatke, radio i na poboljšanju telefonske veze kojom se pripadnici kontingenta koriste u slobodno vrijeme kako bi se mogli javiti svojim obiteljima, čime je uvelike pridonio povećanju zadovoljstva boravkom u misiji.

U slobodno vrijeme, kojega baš nema previše, naši policajci nastavili su s druženjem u multinacionalnom okruženju, pa su tako prošlu subotu zajedno s talijanskim kontingentom u njihovom kampu priredili MP party na kojem su bili nazočni pripadnici svih nacija unutar kampa Warehouse. Takav način druženja još jednom je omogućio predstavljanje Hrvatske u najboljem svjetlu iskazujući svu našu gostoljubivost, gastronomske sposobnosti

Kao i kod svakog uvođenja nove tehnologije u sustav, bilo je potrebno educirati ljude

ta. Kao i kod svakog uvođenja nove tehnologije u sustav, bilo je potrebno educirati ljude za što se pobrinuo satnik Robert Poljak, časnik iz osobne skupine NCC-a koji obnaša dužnost časnika za komunikacijsko-informacijske sustave. Popularni Robi pobrinuo se prikupiti svu raspoloživu dokumentaciju i pojasniti nam na koji način uređaj funkcionira, te kako se s njim adekvatno služiti u radu, kako bi zbog sigurnosnih razloga dežurni OPS-a u svako vrijeme mogao nadzirati na kojoj se poziciji nalaze vozila. Nakon teoretske nastave provedene unutar hrvatskog kampa Cobra, prešlo se na praktičnu izobrazbu koja se sastojala od vožnje unutar kampa i praćenja gdje se koje vozilo nalazi i međusobnog slanja tekstualnih poruka. Nakon apsolviranja osnovnog znanja, a kako su hrvatski policajci na području Afganistana poznati kao profesionalci i visoko motivirani vojnici u odradi zadataka, na inicijativu bojnika Tihomira Zebece koji je osmislio program uvježbavanja, uređajem su se koristili tijekom uvježba-

Force Tracking System pokazao se vrlo praktičnom napravom

i druželjubivost s ostalim nacijama bez razlike na vjeru i boju kože. Dokaz tome je što je oko kotlića u kojem je OR-3 Zečić, u multinacionalnom okruženju poznat kao Zeko, pripremao poznati slavonski čobanac vladala tolika gužva da su se naše kolege Talijani u jednom trenutku pomalo i posramili svog načina pripreme roštilja. ■

15. vojno-redarstveno hodočašće u Mariju Bistricu

Onima koji Boga ljube, sve se okreće na dobro

Željko STIPANOVIĆ,
snimio Davor KIRIN

Nismo kao mnogi molili samo kad nam je trebalo, nego dolazimo opet i opet ne samo zahvaliti što smo uspjeli postići svoju slobodu nego moliti Nebesku Majku da i dalje svojom milošću i providnošću vodi naš narod...

U godini kad slavimo desetu obljetnicu Vojnog ordinarijata došli smo po petnaesti put sa zaštitnim znakom hrvatskog vojnika u Domovinskom ratu - krunicom u ruci, u svetište Majke Božje Bistričke, zahvaliti za sva osobna i zajednička dobra koja su nam podarena na našem trnovitom putu do slobode. Naši invalidi, koji su i ove godine u Mariju Bisticu došli u velikom broju, na najbolji su način svjedočili kako je teška bila ta borba i kako smo ju platili naj-

Svečani ulaz procesije u crkvu na otvorenom

Misno slavlje predvodio je mons. Juraj Jezerinac

većom mogućom cijenom - smrću velikog broja hrvatskih sinova i kćeri i velikim brojem onih koji posljedice rata osjećaju i danas. Dolazili smo mi u Bisticu i u vrijeme najtežih razaranja, u jeku najžešće borbe, moliti Majku Božju - Kraljicu Hrvata za pomoć, ali pokazali smo svoje dostojanstvo i veličinu jer smo dolazili i nakon rata, danas već petnaesti put, izraziti svoju zahvalnost onoj koja je cijelo vrijeme bdjela nad našim narodom. Nismo kao mnogi molili samo kad nam je trebalo, nego dolazimo opet i opet ne samo zahvaliti što smo uspjeli postići svoju slobodu nego moliti Nebesku Majku da i dalje svojom milošću i providnošću vodi naš narod. I stječe se dojam da je svake godine sve veći broj onih koji se pridružuju vojno-redarstvenom hodočašću.

Tako su ove godine osim vojnika i redarstvenika, pripadnika gardijskih brigada, vojnih izaslanika, invalida Domovinskog rata, političkih dužnosnika među kojima su bili potpredsjednica Vlade RH i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Jadranka Kosor, ministar

Mušketiri, čakovečka Zrinska garda, požeška, varaždinska i karlovačka Građanska garda, Kliški uskoci, podsjećajući tako na burnu hrvatsku vojnu povijest, a hodočašću se ovom prigodom pridružilo i pedeset djelatnika i pripadnika oružanih snaga Ministarstva obrane BiH-a. Neposredno prije početka euharistijskog slavlja u crkvu na otvorenom ušli su predstavnici 2. gardijske brigade i specijalne policije koji su nosili dvjesto stjegova raznih brigada, bataljuna, divizijuna, samostalnih bojni, bitnica... a iza njih brojni svećenici i biskupi koji su došli uveličati slavlje. Posebno je vrijedno spomena da je za ovo hodočašće vod 2. gardijske brigade prevalio put od stotinjak kilometara od Petrinje do Marije Bistrice, pješaćeci dva dana i dvije noći i tako na najbolji način posvjedočili svoju vjeru.

Hrvatska se branila s krunicom oko vrata

Nazočnima se prije početka misnog slavlja obratio ministar unutarnjih poslova Ivica Kirin istaknuvši da sa-

mo zahvaljujući Božjoj dobroti stojimo danas u tom Marijanskom svetištu i dodao: "Već 15 godina ovdje molimo za duhovnu snagu kako bismo sve zadaće obavljali u skladu s moralnim i duhovnim načelima. Naša je obveza čuvati vlastite vrijednosti i na njima graditi budućnost".

"U radosti zajedničkog okupljanja moramo se osvrnuti na slavne dane kad su hrvatski branitelji s krunicom oko vrata krenuli u obranu domovine. Za nas je krunica tada i danas znak obrane", istaknuo je ministar obrane Berislav Rončević i, prisjetivši se svih poginulih u Domovinskom ratu, dodao: "I dalje ćemo snažiti vjeru u vojsci i policiji, pa ćemo u još većem broju hodočastiti na ovo mjesto", poručio je prisjetivši se pritom svih naših vojnika koji sudjeluju u mirovnim misijama diljem svijeta.

"I dalje ćemo snažiti vjeru u vojsci i policiji, pa ćemo u još većem broju hodočastiti na ovo mjesto", poručio je ministar Rončević

Potpredsjednica Vlade Jadranka Kosor izrazila je zadovoljstvo što se nalazimo u svetištu u kojem su hrvatski vojnici pronalazili utjehu i zaštitu u najtežim trenucima i što ovdje pronalazimo duhovnu snagu koju dijelimo s drugima i dodala: "Hrvatska je svoju samostalnost ostvarila u ratu i još su živa sjećanja na poginule branitelje koji su tako pokazali svoju ljubav prema Bogu i čovjeku".

Brojni biskupi u konceleciji

Euharistijskom slavlju koje je predvodio vojni ordinarij RH mons. Juraj Jezerinac nazočili su i mons. Tom Burns, vojni ordinarij Velike Britanije, mons. František Rabek, vojni ordinarij Slovačke s generalnim vikarom i ostalim suradnicima, mons. Eugenijus Bartulis, vojni ordinarij Litve, mons. Walter Wakenhut, generalni vikar, izaslanik vojnog ordinarijata Njemačke, mons. Werner Freistetler, biskupski vikar, izaslanik vojnog ordinarijata Austrije, mons. Jean-Louis Theron, direktor međunarodnog vojnog hodočašća u Lourdesu i izaslanik vojnog ordinarijata Francuske, tajnik Nuncijature u Hrvatskoj Henryk Jagodzinski, mons. Želimir Puljić, biskup dubrovački, mons. Valentin Pozaić, pomoćni biskup zagrebački, Tomo Knežević, ravnatelj Ureda katoličkog dušobrižništva u Bosni i Hercegovini i brojni drugi svećenici.

Obraćajući se nazočnima u prigodnoj homiliji biskup Jezerinac se prisjetio početka našeg hodočašćenja u Mariju Bistricu, dana agresije i nasilja, dana kad smo pitali sebe i Boga - zašto dopušta takvo zlo i nepravdu koja nam se nanosi. No, s druge strane, kako je istaknuo biskup Jezerinac, bili su to i "dani sebedarja, molitve i ponosa, kad je tolika toga plemenitog izašlo na površinu, kad smo susreli zrele mladosti za koju smo do jučer mislili da nije sposobna za osobnu žrtvu, kad smo doživjeli tako žuđeno, a često uništavano zajedništvo. Bili su

■ Brojni su hrvatski vojnici i policajci ponovno došli izraziti svoju zahvalnost Onoj koja je cijelo vrijeme bdjela nad našim narodom

to i dani pomirenja. Oni će zajedno s drugim vrijednostima morati ostati trajnim zalogom našeg življenja".

Gdje smo nalazili snagu u tim vremenima i gdje ćemo je naći danas? Kako se moglo dogoditi da mi, koji smo bili vojno daleko slabiji, pobijedimo u našoj pravednoj obrani, zapitao je sebe i sve nazočne biskup Jezerinac te ponudio odgovor: "Nismo li danas tako blizu iskustvu proročkog krika, kada u memoarima onih koji su bili na izvorima događanja u prosudivanju pravde i rata, koji nažalost nije bio spriječen a moglo ga se spriječiti, čitamo na koji se nepošten način postupalo. Zato, nažalost, imamo pravo sumnjati da se još uvijek nepravredno postupa s ljudima ondje gdje se priziva pravednost koja bi morala stvarati mir. Zar nam potvrda za to nije i zadnja presuda trojici optuženih za ratne zločine na Ovčari?" rekao je Jezerinac te izrazio svoju solidarnost s udrugama i institucijama koji takvu presudu smatraju gaženjem i potiranjem pravde i pravednosti.

Vjera rađa novi odnos prema Bogu i čovjeku

Biskup je nadalje poručio da vjera stvara novi odnos ne samo prema Bogu nego i prema čovjeku. "Želeći

biti svjedoci te vjere u vojno-redarstvenim snagama, ostajemo zapanjeni kad pojedinci u javnosti ne žele društvo u kojem živimo izgrađivati u moralno-etičkom duhu. Neki društvo i događaje promatraju kroz 'crne naočale', više iznoseći negativnosti u javnost, nego pozitivne pomake u društvu. Zašto se pokušava srušiti povjerenje u sve ono dobro što je učinjeno, proglašavajući vrijeme od stvaranja države nekakvim tamnim razdobljem? Zašto se ne prihvaća ono što primjećuju mnogi ljudi koji dolaze sa strane i tvrde da smo daleko napredniji od mnogih zemalja koje su ušle u europsko zajedništvo? Očito je da nekima nije stalo do istine, nego do lažne promidžbe, koja destruktivno

djeluje na ljude i u njima stvara pasivnost i žal za nekim prošlim vremenima", rekao je pri kraju svoje homilije biskup Jezerinac zaključivši je molitvom Kraljici Hrvata sluge Božjega Ivana Pavla II.

Na kraju euharistijskog slavlja generalni vikar Vojnog ordinarijata mons. Josip Šantić prigodom 15. jubilarne vojno-redarstvenog hodočašća svečano je objavio izgradnju spomenika Krunici uz potporu MORH-a, MUP-a, Ministarstva kulture i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Nakon tjelesne okrepe koja je uslijedila poslije mise, a koju su kao i svake godine priredile vrijedne ruke naših logističara, hodočasnici su za Isusom krenuli križnim putem, čime je završilo i ovo, jubilarno hodočašće.

Zahvaljujemo našem vojnom biskupu mons. Jurju Jezerincu i generalnom vikaru mons. Josipu Šantiću, kao i svim djelatnicima Vojnog ordinarijata na duhovnim poticajima koje smo dobili, a koje ćemo ponijeti svojim obiteljima i na svoja radna mjesta, a na poseban način zahvaljujemo i djelatnicima Odjela za potporu Vojnog ordinarijata koji su radili na organizaciji ovog, kao i dosadašnjih hodočašća. ■

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE RESURSE**

**raspisuje:
INTERNI NATJEČAJ**

Za VII. naraštaj vojno-diplomatske izobrazbe

Uvjeti za časnike:

- VSS,
- čin - satnik sa završenim naprednim tečajem izobrazbe,
- bojnič/brigadir sa završenom Zapovjedno-stožernom školom
- znanje engleskog jezika (najmanje 62% ALCPT, ECL ili stanag 1111),
- poznavanje MS office programskog paketa,
- posljednja ocjena minimalno
- ističe se.

Uvjeti za dočasnike:

- SSS,
- čin - stožerni narednik/časnički namjesnik sa završenom Visokom dočasničkom školom,

- znanje engleskog jezika (najmanje 62% ALCPT, ECL ili STANAG 1111),
- poznavanje MS office programskog paketa,
- posljednja ocjena minimalno
- ističe se.

Uvjeti za državne službenike:

- VSS
- položen DSI,
- znanje engleskog jezika (najmanje 62% ALCPT, ECL ili STANAG 1111),
- poznavanje MS office programskog paketa,
- posljednja ocjena minimalno
- odličan.

Predviđeni početak izobrazbe je **14. siječnja 2008.** i traje do **13. travnja 2008.** na HVU "Petar Zrinski" u Zagrebu.

Prijave je potrebno dostaviti **do 31. listopada 2007.** Upravi za ljudske resurse, Personalna služba - Odjel izobrazbe, Stančićeva 6, 10000 Zagreb, preko svojih ustrojbenih cjelina na tiskanici PKI-1.

Zainteresirani kandidati iz ustrojbenih cjelina OSRH prijave mogu dostaviti u **GS OSRH, Personalna uprava, vojarna "Croatia", Sarajevska bb, 10000 Zagreb.**

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA OBRAMBENU POLITIKU
SLUŽBA ZA NATO I PARTNERSTVO ZA MIR**

**objavljuje:
INTERNI NATJEČAJ**

1. Viši stručni savjetnik - zamjenik vojnog predstavnika, ustrojbeno mjesto: brigadir, mjesto službe: Bruxelles, Kraljevina Belgija

- Uvjeti** - osobni čin: brigadir
- VSS - društveni smjer ili tehnički smjer
  - zapovjedno i operativno iskustvo
  - završena 3. razina vojne izobrazbe
  - 10 godina radnog staža

2. Viši stručni savjetnik za NATO i PzM, ustrojbeno mjesto: pukovnik - dva izvršitelja, mjesto službe, Bruxelles, Kraljevina Belgija

- Uvjeti** - osobni čin: bojnič, pukovnik
- VSS - društveni ili tehnički smjer
  - zapovjedno i operativno iskustvo
  - završena 3. razina vojne izobrazbe
  - 10 godina radnog staža

3. Stručni savjetnik za PXP-IPP - ustrojbeno mjesto: bojnič - jedan izvršitelj, mjesto službe: Bruxelles, Kraljevina Belgija

- Uvjeti** - osobni čin: satnik, bojnič
- VSS društvenog ili tehničkog smjera
  - 5 godina staža u struci

4. Stručni savjetnik za PARP - ustrojbeno mjesto: bojnič - jedan izvršitelj, mjesto službe Bruxelles, Kraljevina Belgija

Uvjeti - osobni čin: satnik, bojnič

- VSS društvenog ili tehničkog smjera
- 5 godina staža u struci

5. Viši stručni referent za PCC, ustrojbeno mjesto satnik - jedan izvršitelj, mjesto službe Mons, Kraljevina Belgija

Uvjeti - osobni čin: satnik

- društveni ili tehnički smjer
- 5 godina staža u struci

6. Viši stručni savjetnik - dva izvršitelja, mjesto službe: Bruxelles, Kraljevina Belgija

Uvjeti - VSS-SRM I.

- DSI
- 10 godina staža u struci

7. Stručni suradnik - prevoditelj - jedan izvršitelj, mjesto službe: Bruxelles, Kraljevina Belgija

Uvjeti - VSS, društvenog smjera - SRM I.

- prednost poznavanje francuskog jezika
- DSI

Osim navedenih uvjeta za popunu navedenih radnih mjesta očekuje se:

- posjedovanje važeće sigurnosne provjere razine SECRET
- iskustvo u radu s NATO tijelima i/ili međunarodnim organizacijama
- iskustvo vezano uz funkcionalno područje za koje se kandidat prijavljuje
- znanje engleskog jezika, minimalno 90% ALCPT ili STANAG 3232

Upućivanje imenovanih u Bruxelles je **do 20. kolovoza 2008.** sa stupanjem na dužnost **od 1. rujna 2008.**

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta potrebno je dostaviti **do 1. prosinca 2007.** na adresu: **Ministarstvo obrane, Služba za NATO i Partnerstvo za mir, Zvonimirova 12/II, 10 000 Zagreb.**

Dotadne informacije mogu se dobiti na telefon **01/4568-856 ili 01/4568-099.**

Komunikacija u izvanrednim prilikama

Business Wire

AMERIČKA tvrtka Spacenet Inc. predstavila je novo komunikacijsko vozilo za potrebe snaga koje djeluju kod raznih vrsta prirodnih nepogoda i tehničkih incidenata. Vozilo su

Sustav je prikazan na vozilu GM H2 Hummer (civilna inačica vojnog Humveea), a prepoznatljiv je po satelitskoj anteni na njegovu krovu. Sustav se može postaviti na bilo ko-

nazvali Emergency Communication Vehicle (ECV), a služi kao mobilno zapovjedno mjesto koje je spremno za rad za najviše deset minuta nakon dolaska na lice mjesta. Osigurava prijenos glasa, slike i podataka potrebnih interventnim snagama na terenu u suočavanju sa situacijom i zbrinjavanju unesrećenih.

je vozilo odgovarajućih dimenzija i nosivosti. ECV ima potpun satelitski komunikacijski link, komunikacijsku opremu (digitalni telefon i snažan radiouređaj, LAN mrežu, prijenosno računalo i opremu za videonadzor. Sustav se može povezati sa satelitskom uslugom Connexstar tvrtke Spacenet ili s nekim drugim komercijalnim satelitskim komunikacijskim sustavom.

Tvrtka Spacenet navodi kako je prednost njihovog vozila ECV pred drugim sličnim rješenjima koja se nude na tržištu u tome što drugi nude opremu koja se ugrađuje u vozila, dok oni nude potpuno i integrirano rješenje. ECV uključuje sve nužne elemente - vozilo, komunikacijsku uslugu i uslugu mobilne satelitske komunikacije.

M. PETROVIĆ

Beechcraft AT-6B

AMERIČKA tvrtka Hawker Beechcraft Corp je potkraj rujna sklopila ugovor sa USAF-om i američkom mornaricom vrijedan tri milijarde američkih dolara. Na temelju tog ugovora Hawker Beechcraft isporučit će školske avione Beechcraft AT-6 (zasad se ne navodi njihov točan broj), simulatorske sustave, zemaljsku opremu za posluživanje aviona i veću količinu zamjenjivih dijelova.

Sklopljen ugovor je na određeni način kraj promotivne svjetske turneje jednomotornog turboprop trenažnog aviona T-6B Texan II, koju je prije tri godine započela tvrtka Raytheon. Dosad je starija inačica T-6A bila isporučena za potrebe američkog zrakoplovstva, mornarice, odnosno kanadskog i grčkog ratnog zrakoplovstva. Za novu (A)T-6B inačicu se pretpostavlja kako će stajati oko 6,2 milijuna američkih dolara, a u odnosu na stariju T-6A skuplja je za oko dva milijuna dolara. Zanimljivo je kako je na no-

voj inačici oko 85 posto dijelova koji se rabe i na starijoj A inačici. Texan II je dizajniran (na temelju Pilatusova školskog aviona PC-9) za naprednu obuku vojnih pilota, odnosno kao zamjena za Cessnine trenažere T-37, s nižom cijenom sata leta uz mogućnost simuliranja letenja na mlaznim avionima.

Novi Texan bogatiji je za novu avioniku i šest podvjesnih točaka na krilima na kojima može ukupno ponijeti 1360 kg raznog korisnog/ubojnog tereta (dodatne spremnike za gorivo, bombe opće namjene Mk82 težine 225 kg i nevođene projektele zrak-zemlja). Temeljna vrijednost novog paketa avionike je CMC Electronics FV-4000 digitalni glass kokpit, SparrowHawk *head-up* prikaznik i novi poboljšani višefunkcijski prikaznici.

Dosad je zrakoplovstvu i mornarici isporučeno više od 200 Texana koji se uspješno rabe u sklopu JPATS

programa (Joint Primary Aircraft Training System). Grčkom ratnom zrakoplovstvu isporučeno je 45 aviona (neke njihove T-6A inačice opremljene su podvjesnim točkama, ali nemaju novu avioniku s B inačice), dok NATO Flying Training School u Kanadi rabi 26 aviona koji nose oznaku CT-156 Harvard II.

Uz rujansku pobjedu tvrtka Hawker Beechcraft Corp. nada se pobjedi i na iračkom natječaju, za avione koji bi bili rabljeni za borbu protiv terorizma. Na tom natječaju imat će snažnog protukandidata u Emraerovom Super Tucanu.

I. SKENDEROVIĆ

Razvoj novog VBR-a

BRITANSKO ministarstvo obrane sklopilo je ugovor s tvrtkom QinetiQ o razvoju novog višecijevnog bacača raketa (VBR) pod radnim imenom Deep Fire Rocket System (DFRS). Sustav bi u operativnu uporabu trebao ući 2025.

Trenutačno je projekt DFRS usmjeren ponajviše na izbor budućih tehnologija. To je zapravo prepoznavanje budućih tehnologija s najmanjim rizikom i najvećom vjerojatnošću da će ispuniti zahtjeve kad se jednom pojave kao operativna i dostupna opcija. DFRS je na neki način dio budućeg programa FIFS (Future Indirect Fire System - budući neizravni paljbeni sustav). Uz QinetiQ u programu sudjeluju i tvrtke MBDA,

Roxel, INSYS te Lockheed Martin UK. Riječ je o tvrtkama s velikim znanjem u raznim područjima koje su stekle u brojnim dosadašnjim istraživačkim programima u obrambenom sektoru.

Program DFRS istraživat će i mogućnosti za snižavanje ukupnih operativnih troškova i troškova logističke potpore tijekom radnog vijeka. Neke od ideja su primjena novog krutog pogonskog punjenja, kompozitnog kućišta raketnog motora, bočnih raketnih potisnika za poboljšanu preciznost, novi dizajn tijela rakete, modularni kontejner za skladištenje i lansiranje, napredno streljivo za kasetnu bojnu glavu i slično.

Rezultat razvoja, a sustav DFRS trebao bi se pojaviti kao dovršen proizvod tek za petnaestak godina, trebao bi biti napredan i precizan raketni sustav sposoban pogađati ciljeve duboko u protivničkoj pozadini.

M. PRTROVIĆ

Libija - prvi Rafaleov uspjeh?

NA POMALO iznenađujući način, početkom rujna u svjetskim tiskanim medijima mogla se pročitati potvrda francuskog proizvođača zrakoplovne tehnike Dassault Aviation o njihovim izravnim pregovorima s Libijom o mogućoj prodaji borbenih aviona Rafale. Pritom nisu iznosili druge detalje, poput mogućeg broja aviona, ukupne cijene aviona i prateće opreme, ni kad se očekuje zaključenje ugovora.

Ti francusko-libijski pregovori mogu se na određen način svrstati u tzv. sjevernoafričku ofenzivu, odnosno poprilično žestoku borbu za

prvu inozemnu narudžbu Rafalea koju proteklih mjeseci vodi tvrtka Dassault Aviation. Tijekom proljeća ove godine u medijima se također mogla naći informacija o Dassaultovim izravnim pregovorima s Marokom, također o mogućoj prodaji Rafalea. Maroko definitivno traži zamjenu za svoje dvije eskadrile borbenih aviona F-5 i dvije eskadrile borbenih aviona Mirage F1. Tijekom svibnja i lipnja ove godine Dassault Aviation je smatrao kako se nalazi vrlo blizu zaključenja ugovora, vrijednog oko 2,2 milijarde eura, za kupnju 18 Rafalea. No, Marako je tada od Sjedinjenih Američkih Država dobio vrlo povoljnu ponudu za kupnju znatno jeftinijih borbenih aviona F-16, što Dassault Aviation usmjerava na osvajanje Tripolija.

Nepobitna je činjenica kako više francuskih tvrtki smatra kako su im nakon srpanjskog

oslobađanja bugarskih medicinskih sestara "odriješene ruke" za razne izravne pregovore s Tripolijem. Ubrzo nakon toga, prva dva važna boda uknjižila je francuska obrambena industrija s dva sklopljena ugovora. Prvi se odnosi na libijsku kupnju protutenkovskog sustava Milan ADT - ER, vrijednog 218,4 milijuna američkih dolara. Drugi ugovor, težak 136,5 milijuna američkih dolara, odnosi se na remont 12 libijskih borbenih aviona Mirage F1. Tvrtka Dassault Aviation ističe kako su u pregovore s Tripolijem ušli velikim dijelom zbog toga što je Libija na određen način tradicionalni kupac francuske vojne zrakoplovne tehnike, odnosno da je Libija od Francuske dosad kupila 150 borbenih aviona.

Dassault Aviationu tijekom njegove bitke za Tripoli neće biti nimalo lako. Naime, uz Rafalea, Tripoli razmatra nabavu i drugih borbenih aviona. Tako je početkom ove godine započeo preliminarne pregovore s Rusijom o mogućoj kupnji 12 borbenih aviona Su-30MK2 i 12 borbenih aviona MiG-29SMT.

I. SKENDEROVIĆ

Energija iz topline tijela

KAKO se riješiti glomaznih baterija i dobivati električnu energiju za mobilne elektroničke uređaje? To pitanje muči brojne korisnike diljem svijeta i znanstvenike koji nastoje pronaći načine kako to i ostvariti. Jedan od mogućih puteva predstavili su znanstvenici njemačkog istraživačkog instituta Fraunhofer.

Njihov se prijedlog temelji na iskorištavanju topline ljudskog tijela za dobivanje dovoljne količine električne energije za omogućavanje rada mobilnog telefona, ručnog računala i sličnih naprava. Iako zvuči kao znanstvena fantastika, u Fraunhoferu su uspjeli razviti elemente tehnologije potrebne za pretvaranje

topline ljudskog tijela u električnu energiju. Radi se načelo termoelektričnog generatora (TEG) načinjenog od poluvodičkih elemenata. TEG generira energiju na temelju razlike u temperaturi između hladne i tople okoline.

Dosadašnja tehnologija TEG uređaja zahtijevala je razliku od nekoliko desetaka stupnjeva C za uspješan rad. Razlika temperature tijela i okoline je samo nekoliko stupnjeva. To je dovoljno za napon od oko 200 milivolta, ali elektronički uređaji traže napon od bar nekoliko volta. Zato je pristup u Fraunhoferu: stvo-

rmo uređaje koji rade na nižem naponu. Uspjeli su prilagoditi elektroničke uređaje na 200 milivolta, a sljedeći je korak spustiti tu granicu još niže, na 50 milivolta. Istraživači vjeruju kako će uspjeti razviti tu tehnologiju tako da će za uspješan rad biti dovoljna razlika temperature od samo 0,5 stupnjeva C.

M. PETROVIĆ

Njemačka napreduje s programom F125

NJEMAČKA federalna uprava za vojnu tehnologiju i nabavu potpisala je ugovor za gradnju četiri fregate F125 koje će biti prva od dviju serija namijenjenih njemačkoj ratnoj mornarici, a zamijenit će osam fregata F122, građenih tijekom osamdesetih. Vrijednost potpisanog ugovora je 2,7 milijarde dolara, uz prije potpisane ugovore za razvoj idejnog projekta vrijednog 31,9 milijuna dolara te 302,5 milijuna dolara za konačan razvoj projekta i prateće dokumentacije za gradnju.

Program je poznat i pod imenom SFP (Stabilization Frigate Program). Gradnja brodova početak će potkraj ove odnosno početkom 2008. godi-

ne u brodogradilištima njemačkih tvrtki ThyssenKrupp Marine Systems i Friedrich Lürssen Werft koje su za potrebe programa osnovale konzorcij ARGE F125. Program je vrlo važan za njemačku vojnu i brodograđevnu industriju, a osigurat će oko 500 radnih mjesta u izravnoj proizvodnji i gotovo 3200 radnih mjesta u pratećoj industriji. Početak programa

planiran je za 2013. godinu no, prema pojedinim analitičarima, raniji početak označen je kao pomoć pri stabilizaciji njemačke vojno-brodograđevne industrije koja se posljednjih godina nalazi u nezavidnom položaju. Gradnja novih četiriju fregata održat će tri glavna njemačka brodogradilišta uposlenima sve do sredine sljedećeg desetljeća. Očekuje se kako će fregate ući u operativnu službu od 2013. do 2016. godine.

Fregata F125, duljine oko 148 m i istisnine

oko 6800 tona, bit će prvi njemački brod posebno projektiran i opremljen za tzv. stabilizacijske operacije. Stabilizacijske postrojbe osmišljene su kao potpora borbenom djelovanju za dugotrajnih svjetskih kriza nižeg i srednjeg intenziteta. Brodovi će sudjelovati i u mirovnim operacijama, a u usporedbi s fregatama klase F124 i F123 bit će stalno opremljene s manje naoružanja koje, prema dostupnim podacima, uključuje osam protubrodskih projektila, dva RAM (Rolling Airframe Missile) lansera raketa zemlja-zrak, mornarički top kalibra 127 mm i dvije teške strojnice kalibra 12,7 mm s manualnim upravljanjem.

M. PTIĆ GRŽELJ

Uvođenje torpeda MU90 u naoružanje francuske mornarice

FRANCUSKO-TALIJANSKI konzorcij Eurotorp EEIG (European Economic Interest Grouping) završio je posljednju seriju ispitivanja otvarajući put službenom primanju prve proizvodne serije lakih torpeda MU90 Impact Block 1 namijenjenih francuskoj ratnoj mornarici. Prekretnica je nastupila 2006. godine nakon dovršetka opsežnog programa osiguranja pouzdanosti koji odlučuje o upravljanju kvalitetom i pokazuje djelovanje modificiranog Block 1 torpeda.

Konzorcij Eurotorp nastao je 1993. zajedničkim ulaganjem francuske tvrtke DCNS, Thales i talijanske tvrtke Whitehead Alenia Sistemi Subacquei u razvoj i proizvodnju MU90 Impact oružja, nastalog 1991. udruživanjem programa razvoja lakog torpeda francuskog Murene i talijanskog A290. Do danas, konzorcij je dobio narudžbe za više od 100 torpeda od Australije, Danske, Francuske, Njemačke, Italije i Poljske.

Tehnička procjena, na temelju upotrebe prije proizvedenih MU90 torpeda, završena je 1996., a prove-

deno je više od 100 ispitivanja. Operativna faza procjene bila je od 1997. do sredine 2001. Francuska, Njemačka i Italija potpisale su seriju ugovora o proizvodnji u prosincu 1997., s prvim isporukama torpeda tijekom 2001. godine. No, nedostaci povezani sa sigurnošću pripisani su proizvodnim greškama, pa je gotovo istodobno pokrenut program TRDP (Torpedo Reliability Demonstration Program) kako bi se unaprijedila pouzdanost oružja. Poboljšanja razvijena unutar programa TRDP koja su tijekom dvije godine ispitivana u laboratorijskim uvjetima i u moru ujedinjena su u modificiranima Block 1 torpedima. Program TRDP dovršen je u listopadu

2006., kad su francuska i talijanska ministarstva obrane odobrila konzorciju Eurotorp ponovno pokretanje serijske proizvodnje. MU90 Block 1 torpeda podvrgnuta su brojnim ispitivanjima u moru, uključujući pokus u kojemu je pogođena

meta na dubini većoj od 800 metara pri prosječnoj brzini torpeda većoj od 45 čvorova. Posljednja ispitivanja završena su potkraj svibnja ove godine.

Francuska mornarica je potkraj srpnja objavila punu operativnost novih torpeda, a zamijenit će zastarjela laka torpeda L5 i Mk 46 kojima su opremljene fregate klase F 70 Georges Leygues i mornarički zrakoplovi Atlantique ATL2. Novo oružje bit će dio standardnog naoružanja novih višenamjenskih FREMM (Fregate Europeenne Multimission) fregata, namijenjenih protuzrakoplovnoj obrani klase Horizon i helikoptera NH90 NFH.

M. PTIĆ GRŽELJ

RUSIJA sve više dokazuje Zapadu kako proteklih petnaestak godina njihova zrakoplovna industrija nije *spavala*, posebice njezin razvojno-istraživački dio. Velik argument za to je bio i međunarodni velesajam zrakoplovne tehnika MAKS 2007. Jedan od izložbenih štandova koji je plijenio pozornost posjetitelja je bio štand ruske tvrtke Novator, proizvođača projektila. Novator je tako na MAKS-u, s izloženim mockupima, službeno predstavio dvije podinačice novog krstarećeg projektila Klub-A (Air) i Klub-M (Mobile). Prva podinačica se odnosi na krstareći

Klub-A

projektil koji se može lansirati iz zraka, dok se drugi projektil lansira s pokretne kopnene platforme. Tijekom prošle godine moglo se pročitati o Novatorovom radu na novoj generaciji krstarećih projektila, a tada je "zračna" podinačica dobila preliminarni naziv Kaliber-A. Kaliber-A je određenim automatizmom svrstan u paket nove ruske ponude Kini, odnosno nove kampanje za prodaju borbenih aviona Su-35.

Ponudu dizajna Klub-A čini dva projektila. "Manji" 3M-14AE, opet velikim dijelom derivat supersoničnih protubrodskih projektila 3M-54AE i 3M-54AE1. Njegov mockup je na prošlom MAKS-u bio izložen pokraj aviona MiG-35, pa se izgleda nudi kao dio paketa za

indijski MRCA natječaj. Mockupi "većih" projektila 3M-54AE i 3M-54AE1 bili su izloženi uz avion Su-35. Projektil 3M-14AE dugačak je 6,2 m, težina mu je 1400 kg, od čega bojna glava teži 450 kg. Maksimalni domet je 300 km. Projektil 3M-54AE1 je nešto duži, teži iznosi 1950 kg, od čega je bojna glava teška 200 kg. Maksimalni domet je također 300 km, i projektilu se može računalno zadati do 15 waypointova tijekom putanje prije udara u cilj.

I. SKENDEROVIĆ

Suradnja među državama u borbi protiv terorizma

Božo VUKASOVIĆ

Devedesetih godina javio se trend veće transnacionalne terorističke aktivnosti grupa motiviranih religijskim fanatizmom, kao i bandi i kartela uključenih u međunarodni organizirani kriminal, poput kartela Cali i ruske mafije, te gerilskih pokreta izopačenih kriminalom i reketom.

Međunarodna zabrinutost zbog tih zbivanja koju dijele mnoge vlade i međunarodne organizacije raste kao svijest da se terorizmu može učinkovito suprotstaviti samo pojačanom međunarodnom suradnjom. Dobre nacionalne mjere protiv terorizma nužne su, naravno, ali same neće biti dostatne za obračun sa sve više transnacionalnim fenomenom.

Do ljeta 1996. postalo je jasno da stupanj i kvaliteta međunarodne suradnje protiv terorizma daleko zaostaju za onim što je potrebno za suprotstavljanje sve brže rastućem nizu prijetnji i demonstriranoj sposobnosti nekih terorističkih skupina da postignu strateške ciljeve, poput ozbiljnog prekida bliskostočnog mirovnog procesa uzrokovanog samoubilačkim bombaškim napadima Hamasa prije izraelskih izbora u

svibnju 1996., kao i gotovo potpunog prekida mirovnog procesa u Sjevernoj Irskoj zbog toga što se IRA ponovno počela koristiti nasiljem.

Daljnji dokazi za hitnu potrebu poboljšanja međunarodne suradnje protiv terorizma mogu se naći u porastu broja međunarodnih terorističkih napada 1995.-1996., kao i njihove veće smrtonosnosti. Statistika baze podataka RAND-St Andrews a o međunarodnom terorizmu za 1994. godinu pokazuje da je u oko 27 posto napada bila jedna ili više žrtava, što je najveći broj od početaka pojavljivanja modernog međunarodnog terorizma 1968.

Još je jedan problem u razvoju međunarodne suradnje protiv terorizma, "politika najnovijeg ispada". Nakon nekog velikog zvjerstva, poput terorističkog bombaškog napada na let 103 Pan Ama iznad Lockerbija u Škotskoj u prosincu 1988., ili napada na američke ambasade u istočnoj Africi u kolovozu 1998., ogorčenje javnosti odražava se u brojnim obećanjima da će vlasti i međunarodna zajednica poduzeti veliku akciju kako bi se osiguralo

da se "to više nikad ne dogodi". No, jednom kad sjećanje na to zvjerstvo počne blijedjeti, javnost počinje gubiti zanimanje za mjere protiv terorizma i vlasti najavljene preventivne mjere ne provedu u potpunosti. Slično tome, razina međunarodne suradnje kakva je postignuta u većim krizama, poput operacija Pustinjanski štit i Pustinjska oluja 1990.-1991., pada kad je koalicijski partneri prestanu smatrati glavnim prioritetom.

Očite ilustracije velikog pada razine suradnje protiv terorizma bivših koalicijskih partnera nakon Zaljenskog rata bile su odobravanje američke vize Gerryju Adamsu, vodi političkog krila IRA-e, nevoljkost vlada EU-a da podupru SAD u ekonomskim sankcijama protiv Libije i Irana, kao i neuspjeh vlasti u Saudijskoj Arabiji da pruže odgovarajuću pomoć i pristup američkim istražiteljima u potrazi za odgovornima za bombaške napade na američke vojnike u Dhahranu u lipnju 1996. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnici.hr

Mogu li tenkovi opstati?

Pripremio Tomo JANJČEVIĆ

Prije nekih petnaestak godina raspao se Varšavski pakt i trajno prestao hladni rat, što je znatno promijenilo političku sliku svijeta. Promjene su se posebno teško odrazile na oružane snage velikih država koje su se morale, nakon četrdeset godina, ponovno prilagodavati novim uvjetima. Od sredine devedesetih godina prošlog stoljeća pa do danas u stručnim se krugovima često postavlja isto pitanje - mogu li tenkovi opstati kao osnovno borbeno sredstvo kopnene vojske? Čini se da rat protiv terorizma sa svojim asimetričnim ugrozama daje za pravo onima koji tvrde kako su tenkovi dinosauri iz prošlog vremena, pa ih treba zamijeniti novim (jeftinijim) borbenim sredstvima. Navodno im iskustva iz Afganistana i posebno iz Iraka govore u prilog, jer u njima suvremeni tenkovi teško nalaze odgovarajuće ciljeve. Projektirani za borbu protiv drugih tenkova, teško se snalaze na bagdadskim ulicama u kojima oklopna vozila na kotačima imaju znatno veću slobodu djelovanja. Kad se tako postavi, teorija se čini logičnom i potvrde-

nom na terenu. Je li to baš tako? Svaki suvremeni tenk zapravo još uvijek ima znatno bolju pokretljivost izvan puteva od bilo kojega suvremenog oklopnog vozila na kotačima. Ako pritom još moraju djelovati na ravnim otvorenim prostorima (kakvih u Iraku ima mnogo), visoka razina oklopne zaštite koju pružaju svojim posadama još uvijek je nezamjenjiva. Često, pošto tenkovi očiste put, na scenu stupaju vozila s manjom razinom oklopne zaštite. Nepobitno je i da eksplozivne naprave koje pobunjenici postavljaju na ceste podjednako razarajući djeluju i na tenkove i na druga oklopna vozila, osim na ona s posebno projektiranom zaštitom. To je samo dio često bolnih američkih i britanskih iskustava iz Iraka koji govore u prilog tenkovima.

Dio stručnjaka tvrdi da tenkovi nisu "politički korektno" oružje jer, navodno, njihovo raspoređivanje u krizna područja samo potiče eskalaciju sukoba. S druge strane, po njihovom mišljenju, razmještaj lakših vozila (jer izgledaju manje opasno) dovodi do smanjenja napetosti. Kad

se pomnije prouče iskustva iz većeg broja mirovnih operacija, jasno je da "loše dečke" neće zaustaviti laka vozila, ako su čvrsto odlučili nešto učiniti. Tek ih neposredno suočavanje s golom silom topova velikog kalibra može natjerati na povlačenje i odustajanje od odluke.

Velik zagovornik "srednjih snaga" bio je general Shinseki koji je vjerovao da se postrojbe opremljene samo srednje teškim oklopnim vozilima mogu uspješno nositi sa svim prijetnjama suvremenog asimetričnog ratovanja. U prilog mu je išlo i to što su oklopna vozila na kotačima (i u najsloženijoj konfiguraciji borbenog vozila pješništva) nekoliko puta jeftinija od suvremenih tenkova. To su s oduševljenjem prihvatili svi zagovornici smanjenja izdataka za vojsku. Surova je stvarnost na bojištima Iraka i Afganistana pokazala da, uz sav napredak oklopnih vozila na kotačima, tenkovi još uvijek dominiraju, pa su često upravo oni prevaga koja donosi pobjedu. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Osprey ide u rat

Nakon odgoda, tehničkih problema i nesreža zajednički Bellov i Boeingov tiltrotor V-22 Osprey konačno je spreman za svoju operativnu uporabu

Pripremio Dražen MILIĆ

Nakon mnogo potrošenog vremena, novaca i izgubljenih ljudskih života V-22 Osprey je konačno spreman u Iraku dokazati kako njegovi kritičari nisu imali pravo. Prvi Ospreyi koji će se naći u Iraku pripadaju marinskom korpusu (US Marine Corps - USMC), preciznije postrojbi Medium Tiltrotor Squadron 263 (VMM-263) smještenoj u bazi MCAS New River (Norht Carolina). Sigurnost svoje baze u Americi pripadnici ove postrojbe zamijenili su nesigurnim nebom Iraka i znatno nesigurnijim i neudobnijim smještajem u iračkoj bazi Al Asad.

Svi zagovornici tiltrotor zrakoplova jedva su dočekali da nakon "samo" dvadeset godina razvoja prvi Ospreyi konačno postanu korisnim. Moglo bi se reći da se odlazak Ospreya u Irak dogodio u zadnji trenutak jer i danas u Sjedinjenim

Američkim Državama postoji snažna opozicija koja uporno dokazuje da je V-22 preskup i nesiguran za uporabu.

Kao i mnogo puta dosad i u ovom slučaju istina je vjerojatno negdje na sredini. Tek će operativna uporaba marinskih MV-22 zapravo pokazati je li Osprey doista revolucionarna letjelica koja će promijeniti vojni zračni transport (kako tvrde zagovornici) ili tehnološka slijepa ulica (kako tvrde kritičari). Tako je "na leđa" pilota i zemaljskog osoblja VMM-263 pao veliki teret jer i jedna i druga strana stalno traže nove razloge kojima će dokazati svoje stavove i jednom zauvijek okončati raspravu.

Zagovornici tiltrotora prošli su teško vrijeme još od programa Joint Service Advanced Vertical Lift Aircraft (JVX) koji je pokrenut u prora-

čunskoj godini 1982. Tada se vjerovalo da će američka vojska za svoje grane kupiti najmanje 900 tiltrotor transportna zrakoplova, te da će, s obzirom na to da je JVX trebao biti zamjena za velike transportne helikoptere, najveći kupac (i nositelj projekta) biti kopnena vojska. No, zanimanje američke kopnene vojske ubrzo je splasnulo te je kontrolu nad programom u siječnju 1983. preuzela američka ratna mornarica, neposredno prije dodjele ugovora o početku projektiranja u travnju iste godine. Nakon toga 2. svibnja 1986. potpisan je sedmogodišnji Full Scale Development (FSD) ugovor kojim je JVX evoluirao u V-22 Osprey, te postao zajednički program tvrtki Bell i Boeing. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Razvoj mlaznih aviona 1937.-1950.

Hawkerov Sea Hawk nije donio ništa novo u konstrukciji borbenih aviona s mlaznim motorima, iako će se s vremenom pokazati izvrsnim palubnim jurišnikom

Domagoj MIČIĆ

Hawker Sea Hawk

Hawker Aircraft Limited, iako danas više ne postoji, ubraja se među deset svjetski najpoznatijih i najboljih tvrtki za proizvodnju vojnih aviona. Nastala je 1920., kad je probni pilot Harry Hawker s tri partnera kupio ostatke bankrotirane tvrtke Sopwith Aviation Company i osnovao tvrtku H.G. Hawker Engineering. Tijekom 1933. tvrtka je promijenila ime u Hawker Aircraft Limited, a iduće je godine spojena s tvrtkom Armstrong Siddeley u korporaciju Hawker Siddeley Aircraft. Unatoč spajanju, zbog velikog ugleda Hawker Aircraft Limited je

nastavio proizvoditi vojne avione pod svojim imenom. Kraj korporacije Hawker Siddeley Aircraft došao je 1977., nakon nacionalizacije i okupljanja britanske zrakoplovne industrije u megakorporaciju British Aerospace, koja je pak 30. studenog 1999. ušla u sastav još veće BAE Systems - trenutačno trećeg najvećeg proizvođača oružja i vojne opreme na svijetu.

Od najranijih početaka sve do spajanja s korporacijom British Aerospace tvrtka Hawker Aircraft Limited gotovo isključivo se bavila projektiranjem i proizvodnjom borbenih

aviona (lovaca i lakih bombardera), u početku za potrebe britanskog ratnog zrakoplovstva, a potom i za britansku ratnu mornaricu. Prvi proizvod koji je ušao u operativnu uporabu bio je dvokrilni lovac Hawker Woodcock. Najveći uspjeh i svjetsku slavu tvrtka je ostvarila svojim lovačkim avionom Hurricane koji je, uz Supermarine Spitfirea, činio osnovu britanskog zrakoplovstva u Zračnoj bici za Veliku Britaniju 1940. godine. Za Hurricaneova nasljednika Hawker Aircraft Limited je ponudio lovački avion s klipnim motorom Typhoon, koji je u operativnu uporabu ušao tek 1941., a uglavnom je služio kao lovac-bombarder za blisku potporu snagama na zemlji. Na osnovama Typhoona razvijen je Tempest koji je u operativnu uporabu ušao tek 1944. godine, zajedno s prvim lovcima na mlazni pogon.

Tvrtka Hawker Aircraft Limited je 1945. za potrebe britanske ratne mornarice razvila palubni lovac Sea Fury koji je prvi put poletio u veljači 1945. Pokretan klipnim motorom Bristol Centaurus XVIIC snage 2480 ks Sea Fury je mogao postići maksimalnu brzinu od čak 740 km/h i tako postao najbržim avionom pokretanim jednim klipnim motorom svih vremena. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Genocid u suvremenoj povijesti (VI)

Bangladeš (1971.)

Jačanje bengalskog autonomaškog pokreta Liga Awami pakistanski je vojni režim u ljeto 1971. pokušao slomiti silom. Procjene broja ubijenih tijekom osam mjeseci državnog terora penju se čak na tri milijuna stanovnika Istočnog Pakistana, a genocid je prekinut tek indijskom vojnom intervencijom koja je rezultirala uspostavom Bangladeša u prosincu 1971. godine

— Hrvoje BARBERIĆ —

■ Središte Lige Awami u trenutku proglašenja neovisnosti

U procesu podjele indijskog potkontinenta 1947. godine područje Bengala na delti rijeke Ganges bilo je podijeljeno na zapadni dio, koji je pripao Indiji, i istočni, koji je zbog većinskog muslimanskog stanovništva ušao u sastav Pakistana. Teritorij je nosio naziv Istočni Bengal do donošenja novog ustava 1956. godine, kad je preimenovan u Istočni Pakistan. Najvažniji povezujući čimbenik mlade pakistanske nacije bila je religija, dok su kulturološke i ekonomske razlike između dva dijela teritorija međusobno udaljenih tisuću i petsto kilometara bile velike. Tako je službenim jezikom proglašen jezik urdu kojim se govori u zapadnom dijelu zemlje, dok je bengalski, sa znatno više govornika, bio marginaliziran. Priznanje bengalskog jezika kao ravnopravnog s jezikom urdu zatraženo je još 1948. godine, no prvi lider neovisnog Pakistana Mohammed Ali Jinnah tu je mogućnost odbacio.

Godine 1949. u Istočnom Pakistanu osnovan je politički pokret Liga

Awami, kojem se od 1953. godine na čelu nalazio Mujibur Rahman. Liga Awami je tražila veći stupanj autonomije za Bengal i inzistirala na federalizaciji zemlje u kojoj bi Istočni Pakistan imao fiskalnu i monetarnu neovisnost, dok bi središnja vlast zadržala ingerencije na području obrane i vanjskih

poslova. Prvi veliki prosvjedi u Istočnom Pakistanu izbili su u veljači 1952., pa su tom prilikom snage sigurnosti ubile dvadesetak prosvjednika. Novim pakistanskim ustavom donesenim 1956. godine predstavljen je koncept jednake zastupljenosti istočnih i zapadnih regija u parlamentu, iako je u Istočnom Pakistanu živjelo 54 posto stanovnika, što je interpretirano kao novo otkidanje političke moći od Bengala.

Područje istočnog Pakistana pedesetih je godina bilo jedan od najsiromašnijih dijelova indijskog potkontinenta i svijeta uopće, gotovo bez ikakve gospodarske infrastrukture. Premda je na njemu živjelo 75 milijuna stanovnika a na zapadnom dijelu države 57 milijuna, administrativni aparat regije i cijele zemlje gotovo u cijelosti nalazili su se u rukama zapadnih Pakistanaca, koji su činili nacionalnu političku i vojnu elitu. Nakon vojnog udara

1958. godine predsjednikom se proglasio general Ayub Khan, koji je suspendirao parlamentarnu vladavinu i proglasio u zemlji izvanredno stanje. Nakon poraza u ratu s Indijom 1965. godine, Ayub Khanova politička pozicija je oslabila, pa je čak i u zapadnom dijelu zemlje narasla oporba njegovom režimu. Novonastalu situaciju iskoristio je Mujibur Rahman koji je javnosti predstavio šest političkih zahtjeva što su, između ostalog, uključivali fiskalnu i monetarnu neovisnost Istočnog Pakistana, pa čak i stvaranje paravojnih formacija, čime bi Pakis-

Deset milijuna ljudi prebjeglo je u susjednu Indiju

tan de iure bio pretvoren u konfederaciju.

Politički položaj Bengala

Na čelo vojnog režima 1969. godine došao je general Yahya Khan. On je pokrenuo proces političkih reformi i za prosinac 1970. zakazao parlamentarne izbore, nakon kojih je trebala biti obnovljena civilna vlast. Upravo te godine snažan ciklon poharao je gusto naseljeno područje delte rijeke Ganges u Istoč-

nom Pakistanu i iza sebe ostavio desetine tisuća mrtvih, zbog čega su i izbori u istočnom dijelu zemlje bili odgođeni do siječnja 1971. Na posljedice ciklona središnja vlada reagirala je tek simboličnim slanjem humanitarne pomoći pogođenim područjima, zbog čega je kulminiralo nezadovoljstvo Bengalaca režimom u Islamabadu, što se odrazilo na izbornim rezultatima. Naime, na biračkim mjestima u Istočnom Pakistanu Liga Awami dobila je gotovo plebiscitarnu potporu od 90 posto glasova, dok je u Zapadnom Pakistanu pobjedu odnio predsjednik Pakistanske narodne stranke Zulfikar Ali Bhutto. No, Yahya je odgodio saziv nacionalnog parlamenta i

■ *Ulazak indijskih trupa u grad Dhaku prekinuo je razdoblje nasilja*

predaju vlasti, bojeći se Mujiburovog autonomaškog pokreta i njegove tijesne parlamentarne većine. Nakon što je propao pokušaj političkog dogovora s Ligom Awami, Yahya Khan je naredio početak unaprijed pripremljene akcije slamanja bengalskog autonomaškog pokreta.

Pakistanska vojska je 25. ožujka pokrenula opsežnu vojno-policijsku kampanju eliminacije političkih protivnika, nazvanu Operacija Reflektor. Prvo se na udaru snaga sigurnosti našlo sveučilište u Dhaki, gdje su se okupljali studenti i intelektualci. Lider Lige Awami Mujibur Rahman uhićen je i otpremljen u glavni grad Islamabad na suđenje. No, unatoč glasinama o njegovom ubojstvu koje su kolale zemljom, Rahman je ipak preživio do svršetka sukoba. Na vijesti o Rahmanovom uhićenju diljem Istočnog Pakistana izbili su masovni prosvjedi, a u gra-

du Dhaki pobunila se postrojba vojske pod zapovijedanjem Zia-ura Rahmana, koji je preko radiopostaje proglasio neovisnost Republike Bangladeš. Pakistanska vojska napala je i policijske postrojbe koje su činili Bengalci pa je, prema nekim procjenama, već prvih dana ubijeno oko 35 tisuća ljudi, a još su tisuće osumnjičenih pristaša oporbe bile uhićene. Osim protivnika i potencijalnih protivnika islamabadskog režima, na meti akcije pakistanskih snaga sigurnosti našlo se i deset milijuna lokalnih Hindusa, koji su nakon podjele ostali živjeti u Istočnom Pakistanu.

Unatoč nepostojanju egzaktnih podataka o žrtvama, procjenjuje se da su do ljeta ubijeni deseci tisuća ljudi, velikim dijelom studenata i intelektualaca koji su bili jezgra oporbe režimu. Ustanak je tijekom sljedećih mjeseci uz logističku pomoć Indije od spontanog revolta postupno prerastao u organizirani otpor koji je vodio pokret prozvan Oslobođilačka vojska (Mukti Bakhini) sastavljen od odmetnutih postrojbi policije i bjegunaca iz gradova. U međuvremenu su u gradovima pakistanske snage sigurnosti nastavile likvidaciju političkih protivnika. U mjestima gdje se većina muškog stanovništva pridružila gerilcima, pakistanska je vojska usmjerila represiju ka ženama koje su ostale u naseljima te se procjenjuje da je otprilike 250 tisuća bengalskih žena silovano. Uz pakistanske snage sigurnosti u napadima su često sudjelovali tzv. Razakari, paravojna formacija sastavljena od bengalskih lokalista.

Ulazak Indije u rat

Unatoč otkazivanju poslušnosti pojedinih vojnih postrojbi i policije te brojnim slučajevima dezertstva, pakistanske su snage sigurnosti do sredine svibnja uspostavile nadzor nad najvećim dijelom Istočnog Pakistana. Bježeći pred pakistanskim terorom, val izbjeglica počeo se kretati prema indijskim granicama koje

Gerilci Mukti Bakhini

okružuju Bengal s tri strane. U prvih nekoliko tjedana nasilja gotovo deset milijuna ljudi s područja Istočnog Pakistana našlo je zaštitu na području Indije, a uz blagoslov New Delhija vodstvo pokreta Mukti Bakhini u indijskom gradu Kalkuti uspostavilo je vladu u egzilu.

Indija je u događaje na području Istočnog Pakistana bila neizravno uključena od proljeća 1971. godine, pa je naoružavala i opremala ustanike i novačila borce po izbjegličkim kampovima. U ljeto 1971. New Delhi se izravno umiješao u sukob sa strateškim ciljem uspostave neovisnosti Istočnog Pakistana, čime je Indija namjeravala zaustaviti priljev izbjeglica i istodobno dugoročno oslabiti Pakistan. Početkom prosinca indijske trupe su prešle granicu s Istočnim Pakistanom. Naposljetku, nakon desetak dana borbi s indijskom vojskom, sredinom prosinca 1971. predao se garnizon pakistanske vojske u Dhaki. Vojna kapitulacija označila je kraj osmomjesečnog državnog terora i početak stvarnog postojanja države Bangladeš.

Procjene broja žrtava pakistanskog genocida nad bengalskim stanovništvom variraju od milijun naviše, dok se neke penju na blizu tri milijuna mrtvih i trinaest milijuna izbjeglih ili raseljenih unutar zemlje. Na pritisak Organizacije islamske konferencije Bangladeš i Pakistan su u veljači 1974. uspostavili diplomatske odnose. Tijekom posjeta predsjednika Musharrafa Bangladešu 2002. godine službeni Pakistan se naposljetku ispričao za zločine počinjene tijekom 1971. godine. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Robin Harris: "Povijest Dubrovnika", Golden marketing - Tehnička knjiga, Zagreb, 2006.

Originalno izdanje ovog djela objavljeno je 2003. u Londonu i prvi je prikaz povijesti Dubrovnika na engleskom jeziku. Radeći na knjizi autor je ovladao golemom literaturom, nekoliko je godina intenzivno učio hrvatski jezik i u više navrata boravio u Hrvatskoj, proučavajući gradivo dubrovačkih knjižnica i arhiva. Harris je zanimljiv i po političkoj karijeri, snažno povezan s nekadašnjom britanskom premijerkom Margaret Thatcher. Kao povjesničar napisao je djela o Francuskoj u srednjem vijeku i biografiju Talleyranda, Napoleonova šefa diplomacije. U ovom djelu obuhvatio je prošlost Dubrovnika i Dubrovačke Republike i u petnaest poglavlja obradio je gotovo sve njezine aspekte - na temelju izvora i bogate literature opisao je političku, gospodarsku, društvenu i kulturnu povijest grada. Poseban dio "Post scriptum - Dubrovačke sjene: Epizode i teme iz kasnije povijesti Dubrovnika" posvećen je osnovnim procesima u 19. i 20. stoljeću te zbivanjima tijekom Domovinskog rata. Harris objašnjava korijene velikosrpskoga ekspanzionističkog programa u odnosu na Dubrovnik i iznosi činjenice o napadu na dubrovačko područje, o zločinima JNA i pripadnika paravojnih postrojba iz Srbije, Crne Gore i istočne Hercegovine te o obrani grada tijekom 1991. i 1992. U Dodacima knjiga je nadopunjena bilješkama o novcu i mjernim jedinicama u Republici i kronologijom najvažnijih događaja, a na samom kraju knjige nalazi se opsežan popis korištene literature i ilustracije u boji. U pogovoru knjizi povjesničar Stjepan Čosić napominje kako ova sinteza predstavlja historiografski korak dalje i stoga što su u nju uključena historiografska dostignuća iz proteklih dvadesetak godina, pa smatra kako je ovom knjigom najširi krug čitatelja u svijetu dobio opsežnu, kvalitetnu, znanstveno utemeljenu i nadahnuto pisanu historiografsku informaciju o Dubrovniku.

Mirela MENGES

FILMOTEKA

Panov labirint - kino

- španjolska bajka
- trajanje: 120 minuta
- distribucija: BLITZ FILM&VIDEO
- redatelj: Guillermo del Toro
- uloge: Ivana Baquero (Ofelija), Sergi Lopez (kapetan Vidal), Maribel Verdu (Mercedes)

Kad se relativno odrasli čovjek bavi bajkama - to se u najmanju ruku čini neobičnim - naravno ako nije njihov autor. Meksički režiser Guillermo del Toro, dosad poznat po više-manje uspješnim ekranizacijama stripova, odlučio se u svom najnovijem filmu vratiti kroz vrijeme u Španjolsku iz doba građanskog rata. No, ratovanje frankista i socijalista zapravo je samo poslužilo kao podloga za stvaranje bajkovitog svijeta prepunog mračnih prizora, zebnje, strepnje i straha općenito. Iako se na početku čini kako je riječ o tipičnoj povijesnoj drami, vrlo brzo postaje jasno da gledamo film o protagonistima koji, baš kao ukleti, ne mogu naći mir i sreću između bajkovito surove stvarnosti i stvarno surove bajkovitosti. *Djevojčica Ofelija, koja se s trudnom majkom pridružuje očuhu u šumi usred borbi, šumi isprepletenej mistikom, vrlo brzo postaje tek igračka u ruci misterioznog Fauna koji pred nju postavlja tri zahtjevna zadatka. Njihovo rješenje nužno je vode do tragedije.*

I danas, nakon odgledanog filma, još uvijek nisam siguran što bih o njemu mislio. Presurov za (filmsku - dječju) bajku, previše bajkovit za povijesni film, s niskom od genijalnih i začudnih redateljskih rješenja, na kraju vas ostavlja potpuno zbunjenog. Iako je riječ o višestrukom oskarovcu, *Faunov labirint* je baš poput bajke koju ste pročitali - i dok ste je čitali bila je jeziva i uzbudljiva u isto vrijeme. No, nakon pročitano, niste sigurni želite li joj se ponovno vratiti. Svakako ga vrijedi pogledati - bar jednom.

Leon RIZMAUL

Njegovati vrlinu zahvalnosti

U suvremenom načinu života, kad je čovjek često sveden na kotačić u globalnom mehanizmu, krajnosti su dio svakodnevne međuljudske komunikacije. Među njima se ističe svodenje ljudi na stvar i robu, na jednoj strani, odnosno, na drugoj, uzdizanje čovjeka na razinu samodostatnog božanstva koje se nikome ne mora klanjati. U oba slučaja dolazi do gubljenja osjećaja za vrlinu zahvalnosti. U tradiciji zemalja i naroda kršćanske civilizacije još uvijek se ujesen održava i slavi godišnji Dan zahvalnosti. To je svečanost zahvaljivanja Bogu za plodove zemlje (i mora) koji se ubiru u ovom plodonosnom godišnjem dobu. Budući da je taj običaj iz ratarske civilizacije nestao u modernom društvu - jer danas se "plodovi beru" svakodnevno, pa je zarada primjerice na dionicama čak i nedjeljom ljudima u glavi - Dan zahvalnosti bi nam zapravo trebao biti podsjetnik na zahvaljivanje Bogu za sve darove kojima nas je obdario tijekom godine i cijeloga života. U našim kršćanskim obiteljima djecu se uvijek uči zahvaljivati Gospodinu. Tome služi "pedagoška praksa" kratke molitve i znaka križa prije i poslije jela. Papa Benedikt je jednom zgodno istaknuo koliko je važno taj običaj sačuvati ili ga ponovno otkriti, jer poučava da "kruh svagdašnji" (za koji svakodnevno molimo u Očenašu) ne smije biti prihvaćen zdravo za gotovo, nego treba u njemu prepoznati dar Providnosti. "Morali bismo steći naviku blagoslivljanja Stvoritelja za svaku stvar: za zrak i za vodu, dragocjene elemente koji su u temelju života našeg planeta; kao i za hranu koju nam, plodnošću zemlje, Gospodin daje za uzdržavanje." Zato je Isus svoje učenike (i nas!) poučio moliti tražeći od Oca nebeskoga, ne "moj", nego "naš" svagdašnji kruh! Time nam je svakome pojedinom htio posvijestiti osjećaj odgovornosti za svoju braću, kako nikome ne bi nedostajalo što mu je potrebno za život. Jer plodovi zemlje su dar namijenjen od Boga "za čitavu obitelj čovječanstva". Zato i ono što je, kako se kod nas kaže, pojedinac stekao ili zaradio "vlastitim žuljevima", nije isključivo samo njegovo, jer sve je stečeno u zajedništvu s drugima. Osim toga, sposobnosti kojima smo to stekli nismo sami od sebe pribavili niti ih izmislili, nego nam ih je prethodno Netko darovao. Nažalost, zbog nedostatka svijesti o tome, vrlo je malo zahvalnosti među nama. No tako je bilo i prije. Zato je Isus pohvalio stranca (koji je slika ponizna čovjeka) zato što je jedini došao zahvaliti za ozdravljenje, a kritizirao domaće (umišljene i samodostatne ljude) jer su valjda smatrali kako Isus njima treba zahvaliti što su mu omogućili da im učini dobročinstvo! Sve nam je to po(r)uka da jače njegujemo zahvalnost. Ali to je i poticaj na izbjegavanje krajnosti: ne valja biti nametljiv u "dobročinstvima" - primjerice pri "izvozu demokracije", pa bezdušno ili čak terorom prisiljavati druge da nam budu zahvalni zato što ih "oslobađamo" od životnih resursa; ali ni servilan do kmetškog podaništva - pa neevandeoski zahvaljivati i za svaku pljusku koju dobijemo za "nenapredovanje" na putu... koji nije uvijek - Put!

Andelko KAČUNKO

15. listopada 1904.

Eskadra polazi u smrt

Poslije početnih neuspjeha u rusko-japanskom ratu carski generalštab došao je na čudovišnu ideju. Odlučio je iz Baltika u dalekoistočne vode uputi veliku eskadru koja će u otvorenoj bitki poraziti japansku flotu. Sredinom listopada 1904. iz luke Lijepaje isplovilo je 45 ratnih brodova, među

kojima je bilo i nekoliko modernih oklopnjača. Ruska eskadra trebala je proći četvrtinu svijeta, ravno 18 tisuća morskih milja, kako bi od Finskog zaljeva preko Rta dobre nade stigla do Port Arthura na kineskoj obali. Na tom putu Rusi nisu imali nijednu pomorsku bazu. U pomoć su im priskočili Nijemci koji su im iznajmili sedamdeset brodova s ugljenom. Najbesmislenija akcija u modernoj povijesti pomorskog ratovanja tekla je uz iznimne teškoće. Već u La Mancheu Rusi su u magli zabunom pucali jedni na druge, u tropima su skapavali bez dovoljno vode i hrane, a stare oklopnjače s vremenom su zaostale iza glavnine. Kad je iscrpljena eskadra poslije šest mjeseci plovidbe stigla na bojišnicu, japanska flota uništila ju je u jednom jedinom danu u vodama Cušime.

15. listopada 1945.

Göringovo samoubojstvo

Na velikom poslijeratnom suđenju u Nürnbergu našao se i Hermann Göring, poslije Hitlera najmoćniji čovjek nacističke Njemačke. Göring je rođen 1893. u Rosenheimu. Tijekom I. svjetskog rata bio je časnik njemačkog ratnog zrakoplovstva. Razočaran odnosom Francuske i Velike Britanije prema poraženoj Njemačkoj, 1922. pristupio je nacističkom pokretu. Prvi veliki položaj zauzeo je 1932., postavši predsjednikom Reichstaga, a po dolasku nacista na vlast 1933. postao je ministrom zračnih snaga i osnivačem glasovitoga Luftwaffea. Ključna je njegova uloga i u osnivanju Gestapoa. Koristeći se Hitlerovim povjerenjem i položajem u društvu, na svom imanju nedaleko od Berlina gomilao je zaplijenjene židovske umjetnine. Kad je Treći Reich slomljen, a Hitler i Goebbels odveli svoje obitelji sa sobom u smrt, Göring se, smatrajući se njemačkim opunomoćenikom, predao Amerikancima. U Nürnbergu 1. listopada 1945. je naposljetku osuđen na smrt vješanjem. Dva tjedna kasnije, noć uoči izvršenja presude, pronađen je mrtav u zatvorskoj sobi. Uzrok smrti bilo je trovanje. U oproštajnoj poruci tvrdio je da se otrov cijelo vrijeme suđenja nalazio u njegovoj čeliji. Leon RIZMAUL

WEB INFO

www.croforce.com

Premda postoji tek oko dvije godine, site www.croforce.com jedan je od posjećenijih s tematikom o Domovinskom ratu. Stranice su popunjene vrlo dobrim materijalima, od kojih izdvajamo velik broj kratkih filmova, a zanimljive rasprave mogu se pročitati i

na forumu sitea. U grafičkom pogledu stranice su postavljene vrlo dobro, upload nije čest no, s obzirom na tematiku, za njega nema ni neke veće potrebe. Tek velik broj linkova na Home pageu svjedoči da vlasnici sitea paze i na promociju svog web uratka.

Nažalost, posebne podstranice s fotogalerijama nema, no, na forumu postoji niz tema u kojima su posjetitelji ostavili slike u manjim formatima ili linkove s hi-rez slikama. Takvo rješenje problema fotogalerija uopće nije loše. Ako poželite na hard disk downloadati videomaterijale, tad vam ne preostaje ništa drugo nego prijaviti se kao korisnik sitea i nakon 24-satnog čekanja dobiti dozvolu za ulaz na site. No, takva praksa je uobičajena i ne treba nikoga čuditi. S obzirom na nagradu, isplati se čekati...

Neven MILADIN

KVIZ

pripremio D. VLAHOVIĆ

1. Autor priča o detektivu Sherlocku Holmesu je:

- A Rudyard Kipling
- B Arthur Conan Doyle
- C Joseph Conrad

2. Georges Simenon pisao je romane o policijskom komesaru:

- A Julesu Maigretu
- B J. P. Beaumontu
- C Louisu de Funesu

3. Hercule Poirot, detektiv Agathe Christie, po nacionalnosti je:

- A Francuz
- B Švicarac
- C Belgijanac

4. Agent CIA-e, glavni junak serije romana Toma Clancyja, zove se:

- A Jack Bauer
- B Jack Thomas
- C Jack Ryan

5. Istražitelj Nikola Banić lik je u romanima:

- A Pavla Pavličića
- B Jurice Pavičića
- C Gorana Tribusonca

Foto: 1b-2a-3a-4a-5a

770 - WATERPROOF INSULATED COMBAT & FLIGHT BOOT

- VANGUARD® konstrukcija ležišta stopala
- Gornjište u crnoj boji izrađeno od vrhunske goveđe kože i Nylon materijala
- Vodonepropusna membrana
- Sloj 200g THINSULATE™ materijala za toplinsku izolaciju
- Zaštita prstiju čeličnom kapom na razini zaštite sukladnoj standardima ASTM F2412-05 i F2413-05
- Poliuretansko ležište stopala
- Potplat VIBRAM® FIRE & ICE™ dizajna za sigurnije kretanje zaleđenom površinom
- Poliuretanski izmjenjivi uložak
- Visina sare 203 mm

340 DES - HOT WEATHER FLIGHT & COMBAT VEHICLE BOOT

- VANGUARD® konstrukcija ležišta stopala
- Gornjište u pustinjačkoj boji izrađeno od vrhunske goveđe kože i NOMEX® materijala otpornog na otvoreni plamen
- Protumikrobna podstava X-STATIC® suzbija neugodan miris
- Poliuretansko ležište stopala
- 100% gumeni potplat VIBRAM® Sierra dizajna
- Poliuretanski izmjenjivi uložak
- Visina sare 203 mm

550 ST - HOT WEATHER-USMC BOOT

- VANGUARD® konstrukcija ležišta stopala
- Gornjište u zagasito pustinjačkoj boji izrađeno od vrhunske goveđe kože i CORDURA® materijala otpornog na habanje
- Zaštita prstiju čeličnom kapom na razini zaštite sukladnoj standardima ASTM F2412-05 i F2413-05
- Poliuretansko ležište stopala
- 100% gumeni potplat VIBRAM® Sierra dizajna
- Podstava izrađena od COOL-MAX® materijala
- Poliuretanski izmjenjivi uložak
- Visina sare 203 mm

Potplat VIBRAM® - Sierra

U.S. MARINE CORPS

CORDURA

COOL MAX

X-static

SYMPATex
technology

vibram

**DuPont
NOMEX**

Thinsulate
INSULATION

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.

Kustošijanska B, 10000 Zagreb, Croatia, UIT number: 1558340, NATO CAGE CODE: A00AB
tel: +385 1 3772777, fax: +385 1 3730751, info@kroko.hr

www.kroko.hr